

การจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของ
ของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียน
สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น*

Buddhist Activities Management for Suffering Relief in the Corona
Virus Disease 2019 (COVID-19) Epidemic Situation of Schools
under the Khon Kaen Municipality

พระทองศักดิ์ จารุธมฺโม (เสริฐแสงดี), วิทยา ทองดี, สมควร นามสีฐาน¹ และพระประนม จิตมโน (กุลภู)²
Phra Tanongsak Cārudhammo (Sertsangdee), Vitthaya Thongdee, Somkhuan Namseethan
and Phra Pranom Titamano (Gulpho)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น¹
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์²
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Mahamakut Buddhist University, Kalasin Buddhist College, Thailand
Corresponding Author, E-mail: noy.tanongsak15@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ เปรียบเทียบ และเสนอแนวทางการจัดกิจกรรม
คลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียน
สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบผสมผสานคือ เชิงปริมาณ และคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 99 คน วิธีการสุ่มตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และ
หาค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส
โคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น มีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

*ได้รับบทความ: 2 กุมภาพันธ์ 2564; แก้ไขบทความ: 25 มิถุนายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 25 มิถุนายน 2564

Received: February 2, 2021 ; Revised: June 25, 2021; Accepted: June 25, 2021

เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ทั้ง 4 ด้าน มีระดับการปฏิบัติมากไม่แตกต่างกัน และเมื่อแยกเป็นรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3. แนวทางการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ 1) ด้าน การอบรมสั่งสอน มีการอบรมสั่งสอนไปในทิศทางเดียวกัน 2) การจัดกิจกรรมของโรงเรียน จัดอบรมเกี่ยวกับปัญหาและวิธีป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส 3) การจัดกิจกรรมคลายทุกข์ให้นักเรียนมีความสุขด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 4) การป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีวิธีการป้องกันคัดกรองให้กับนักเรียนอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมคลายทุกข์; วิถีพุทธ; เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

Abstract

The objectives of this research were: to study, to compare and to present the guidelines for organizing the Buddhist relief activities in COVID-19 outbreak situation of schools under Khon Kaen Municipality. This research was carried out by means of the mixed research methodology: quantitative and qualitative. The samples of this research included 99 educational administrators and teachers. The sample of this research included 99 school administrators and teachers collected by a simple random method based on krejcie & morgan. The target group collected by purposive sampling. The tools used in the data collection were a questionnaire and an interview form. The statistics used in the data analysis were: Frequency, Percentage, Standard Deviation.

The research results were as follows:

1. The condition for organizing the Buddhist relief activities in COVID-19 outbreak situation of schools under Khon Kaen Municipality in overall was statistically rated at a high level of practice. The most practical aspect was seen in that of 'organizing the entertainment', followed by 'training', 'preventing COVID-19 and 'organizing school

activities' respectively.

2. The comparative results of the practical levels of organizing the Buddhist relief activities in COVID-19 outbreak situation of schools under Khon Kaen Municipality suggested indifference of practice in all 4 aspects. However, there was difference with statistical significance level of 0.05 when the aspects were considered. The aspect of 'preventing COVID-19' in overall showed its high level of practice.

3. The guidelines for organizing the Buddhist relief activities in COVID-19 outbreak situation of schools under Khon Kaen Municipality are as follows: 1) Training: there should be guidelines for teaching and teaching in the same direction; 2) School activities organization: organizing training on the problems that arise and how to prevent the spread of COVID-19; 3) Relief activities: organizing activities to relieve suffering, to make learners happy and happily coexist in society by setting up school environment; 4) COVID-19 prevention: there are the strictly screening methods for students.

Keywords: Organizing relief Activities; Buddhist way; Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)

1. บทนำ

ไวรัสโคโรนาเป็นไวรัสในสัตว์มีหลายสายพันธุ์ โดยปกติไม่ก่อโรคในคนแต่เมื่อกลายพันธุ์เป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ก่อโรคในมนุษย์ได้ (ซึ่งมักเกิดจากการจัดการที่ผิดธรรมชาติโดยมนุษย์) ในขณะที่มนุษย์ยังไม่รู้จักและไม่มีภูมิคุ้มกัน ก็จะเกิดการระบาดของโรคในคน โรคโควิด-19 (COVID-19 ย่อจาก Corona virus disease 2019) เป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสโคโรนา ซึ่งมีชื่อทางการว่า SARS-CoV-2 ทำให้เกิดไข้ ไอ และอาจมีปอดอักเสบ เริ่มพบผู้ป่วยครั้งแรกเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) ที่เมืองอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ภาคกลางของประเทศจีน ซึ่งเป็นเมืองใหญ่มีผู้คนหนาแน่น จึงเกิดการระบาดใหญ่ได้รวดเร็ว การดูแลรักษาเป็นไปอย่างฉุกเฉิน มีคนป่วยหนักและตายมากเกินที่ควรจะเป็น จนประเทศจีนต้องปิดเมืองและปิดประเทศ ต่อมาขณะนี้ประเทศจีนสามารถควบคุมได้ จนแทบจะไม่มีผู้ป่วยรายใหม่ แต่โดยธรรมชาติแล้ว จะยังมีผู้ที่มีเชื้ออยู่ ผู้ป่วยรายแรกที่ได้รับการรักษาในประเทศไทยเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 เป็น คนจีนที่รับเชื้อจากการระบาดในประเทศจีน และได้เดินทางมาประเทศไทย

จากวิกฤตของโรค โควิด-19 ดังผลกระทบในทั่วโลก จึงนำมาสู่ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง เฉพาะประเทศไทยปัญหาโควิดได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การค้าขายเกิดปัญหาต้องปิดตัวลง คนว่างงานขาดรายได้ ปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น เกิดความเครียด ปัญหาอาชญากรรม ผลกระทบทางสังคม

การไปมาหาสู่กันของคนในสังคม ได้เกิดมาตรการต่างๆ เช่น การใส่หน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคม ตั้งแต่ 1-2 เมตร การหมั่นล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ ทำให้ผู้คนที่ต้องปรับตัวใหม่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ก่อนเกิด โควิด-19 มีความเป็นอิสระในการเดินทางไปสถานที่ต่างๆ ผลกระทบของโควิด-19 ต่อระบบการศึกษาของไทย วิกฤตโควิด-19 ทำให้รัฐบาลมีคำสั่งให้สถานศึกษาต้องปิดการเรียนการสอนทุกระดับ และให้จัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนออนไลน์ หรือหากมีการเปิดสถานศึกษา ต้องมีมาตรการควบคุมการแพร่เชื้อโควิด-19 อย่างเข้มงวด ซึ่งสถานศึกษาทั่วประเทศทุกระดับ ให้ตระหนักรู้และเห็นความสำคัญนำมาปฏิบัติตามมาตรการและนโยบายของรัฐบาลโดยทั่วกัน

โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เป็นสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายในบางโรงเรียน ได้ดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น มีหลากหลาย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการดำเนินการดังกล่าว ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง และสอดคล้องกับการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โควิด-19 หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 139 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามตารางจี้และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607-610) จำนวน 90 คน และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 9 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อทางการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการอบรม

สั่งสอน 2) ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 3) ด้านการกิจกรรมคลายทุกข์ 4) ด้านการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 40 ข้อ และแบบสัมภาษณ์ (Interview form) แบบมีโครงสร้างผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ และนำไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทางการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยใช้สถิติหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สถิติค่า t-test (Independent Samples Test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F - test แบบ One way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

4. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติต่อการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน และเมื่อแยกเป็นรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. แนวทางการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ 1) ด้านการอบรมสั่งสอน มีแนวทางในการอบรมสั่งสอนไปในทิศทางเดียวกัน 2) ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนจัดอบรมเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 3) ด้านการกิจกรรมคลายทุกข์ จัดกิจกรรมคลายทุกข์ให้นักเรียนมีความสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) ด้านการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีวิธีการป้องกันคัดกรองให้กับนักเรียนอย่างเคร่งครัด

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธ ในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จากผลการศึกษาผู้วิจัยขอแนะนำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายเพิ่ม ดังนี้

1. สภาพการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จากการศึกษาทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการอบรมสั่งสอน พบว่า ตามระดับการปฏิบัติของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพันธ์วัฒน์ ธมมวฑฒโน และคณะ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการอบรมสั่งสอน 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ตามลำดับ

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน พบว่า ตามระดับการปฏิบัติของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมมีระดับ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) เพราะผู้บริหารและครูผู้สอนกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของประยูรศรี กวานปรัชชา พงมาน, ชำนาญกิจ และภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2559, หน้า 52-60) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม ด้านความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า 1) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรม ด้านความมีวินัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคุณธรรมด้านความมีวินัย ในระยะทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม 3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้เชิงคุณธรรม ด้านความมีวินัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้เชิงคุณธรรม ด้านความมีวินัย ไม่แตกต่างกัน จากการทดสอบหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมตามรูปแบบและผ่านไป 2 สัปดาห์

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ พบว่า ตามระดับการปฏิบัติของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ ฟังธรรม การทำบุญตักบาตรการบริหารร่างกาย เป็นต้น โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$) เพราะมีกิจกรรมที่หลากหลายย่อมทำให้นักเรียนคลายทุกข์ได้ สอดคล้องกับบทความของนภาพัทธ์ งามบุษบงโสภิน และมนตรี สีระโรจนานันท์ (2563, หน้า 42-58) ได้เขียนบทความเรื่อง พุทธวิธีเพื่อการดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด 19 ว่า วิธีการคลาย

ทุกวิถีพุทธ คือการฝึกสติ สติที่ตั้งมั่นดีแล้วจะช่วยดูแลทั้งร่างกายและจิตใจ ความมีสติจะช่วยสร้างเสริมภูมิคุ้มกันของจิตใจ การฝึกสติด้วยหลักสติปัฏฐาน 4 เป็นเครื่องมือในการรู้ทันจิต รู้ทันอารมณ์ของตนเอง ให้คลายความยึดถือมายอมรับความจริงที่เกิดขึ้น เป็นวิธีการคลายทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจ ความมีสติและยอมรับความจริงนี้เป็นพุทธวิธีที่จะช่วยให้ผู้ที่กำลังได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้ได้ลดความวิตกกังวลและให้กำลังใจกลับคืนมา พร้อมทั้งจะยอมรับกับความจริงในสถานการณ์ปัจจุบันได้

1.4 ด้านการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ตามระดับการปฏิบัติของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) เพราะผู้บริหารทั้งระดับกระทรวงมาจนถึงโรงเรียนได้ให้ความสำคัญการป้องกันโควิด 19 สอดคล้องกับงานวิจัยนภษา สิงห์วีรธรรม และคณะ (2563, หน้า 104-115) ได้วิจัยเรื่อง การรับรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของทันตภิบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรค และการรับรู้ของหน่วยงาน และความสัมพันธ์พฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 ของทันตภิบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 378 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ระหว่าง 0.70-0.86 และพฤติกรรมการป้องกันโรค ได้ค่า KR20 เท่ากับ 0.70 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติ Independent t-test และสถิติ Chi-square test พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงจากการปฏิบัติงานและการรับรู้ความรุนแรงของโรค COVID-19 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการรับรู้ของหน่วยงานต่อการดำเนินงานควบคุมโรคอยู่ในระดับมาก สำหรับทันตภิบาลที่มีสถานที่ทำงานต่างกันมีการรับรู้ของหน่วยงานต่อการดำเนินงานควบคุมโรค COVID-19 แตกต่างกัน ในขณะที่ทันตภิบาลมีประสบการณ์การทำงานด้านทันตสาธารณสุขต่างกันมีการรับรู้ความรุนแรงของโรค COVID-19 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีระดับ ปฏิบัติต่อการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีตำแหน่งต่างกัน พบว่า ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา

และครูผู้สอนมีตำแหน่งที่แตกต่างกัน แต่มีระดับการปฏิบัติต่อการจัดกิจกรรมคล้ายทุกซ์ตามแนววิถีพุทธ ในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยรวมไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีการจัดกิจกรรมคล้ายทุกซ์ มีการประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธรสุดใจ ชิตมโน (ฆารประเดิม) (2559) ได้ศึกษาการใช้หลักใช้หลักสราณียธรรม 6 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการอบรมสั่งสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's) คู่ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ประสบการณ์การทำงานระยะไม่เกิน 5 ปี มีระดับการปฏิบัติต่อการจัดกิจกรรมด้านการจัดกิจกรรมคล้ายทุกซ์น้อยกว่าประสบการณ์การทำงานระยะ 11 ปีขึ้นไป ซึ่งจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์การทำงานในระยะไม่เกิน 5 ปี และมีประสบการณ์มากกว่า 60 ปีขึ้นไป สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในการอบรมสั่งสอน เนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์มาก การสั่งสมประสบการณ์ได้ใกล้ชิดและเห็นพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียน จึงทำให้มีประสบการณ์ในการอบรมสั่งสอนมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย

3. แนวการจัดกิจกรรมคล้ายทุกซ์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

3.1 ด้านการอบรมสั่งสอนนักเรียน ทั้งคณะผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากในการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ ทั้งนี้ต้องมีแนวทางการปฏิบัติ และหลักในการฝึกอบรมที่มีระเบียบแบบแผน โดยการนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ และบริบทของโรงเรียน สั่งสอนให้นักเรียนมีความประพฤติที่ดี มีระเบียบวินัย อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความอดทน ส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีอย่างรอบด้านคือ กาย ใจ ปัญญา อย่างสม่ำเสมอ นอกจากการอบรมสั่งสอนโดยบุคคลากรที่อยู่ในโรงเรียนแล้ว ควรมีพระสงฆ์โดยเฉพาะนิสิตที่ฝึกสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เข้ามาสอนเป็นประจำทุกปี ในด้านของการฝึกจิต สมาธิ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยตรงจากผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ ทำให้นักเรียนได้ซึมซับพระพุทธศาสนาในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีอีกด้วย ครูเป็นผู้นำให้แก่ลูกศิษย์ คอยเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึก และเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสม และยังส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับตัวนักเรียนได้อย่างดี

3.2 ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน การจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายเป็นสิ่งที่ช่วยให้ส่งเสริมให้การเรียนในห้องเรียนมีความน่าสนใจมากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมของโรงเรียนควรเน้นที่

ผู้เรียนเป็นหลัก นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนจะต้องมีการส่งเสริมพระพุทธศาสนา เพื่อให้ นักเรียนได้ตระหนัก และเห็นคุณค่าของกิจกรรมนั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งฟ้า ล้อมในเมือง, นลินรัตน์ อภิชาติ และจันทร์เพ็ญ ภูโสภาก (2552, หน้า 121-127) ที่ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับเยาวชน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามสำหรับ เยาวชนจังหวัดมหาสารคามที่พัฒนาประกอบด้วย 3 ลำดับขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 เป็นขั้นวิเคราะห์ วางแผน และกำหนดวิธีพัฒนาโดยการสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และขอความร่วมมือการประชุมชี้แจง วัตถุประสงค์ เป้าหมายการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และศึกษาบริบท สภาพการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามก่อนการพัฒนารูปแบบ ลำดับขั้นที่ 2 คือ ขั้นจัดทำแผนการ ปฏิบัติการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ ตั้งกรรมการเข้าค่าย และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการใน กลุ่มสาระการเรียนรู้แบ่งได้ 4 แบบ คือ แบบสอดแทรก แบบคู่ขนาน แบบสหวิทยาการ และแบบข้ามวิชา หรือสอนเป็นคณะและลำดับขั้นที่ 3 คือ ขั้นปฏิบัติการอบรมเชิง ปฏิบัติการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และการสร้างเครือข่ายคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมคลายทุกข์ โรงเรียนจัดกิจกรรมคลายทุกข์ให้นักเรียนมีความสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขโดนการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสม ร่มรื่น มีน้ำใจ ไมตรีต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งสร้างความมีน้ำใจ ด้วยการเจริญสติ ได้แก่ การสวดมนต์ นั่ง สมาธิ เดินจงกรม ฟังเทศธรรมะจากครูบาอาจารย์ต่างๆ และพูดคุยข้อธรรมที่ได้จากการฟัง การสวดมนต์ เป็นการ ปลุกฝัง สร้างความรู้สึกสमानสามัคคีในชุมชน ทำให้รู้สึกว่าเป็นหมู่เดียวกัน

3.4 ด้านการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนมีวิธีป้องกันและแนะนำ การป้องกันให้กับนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนได้ร่วมกันปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยมีมาตรการหลัก ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษาประกอบด้วย ดังนี้ 1) มีมาตรการคัดกรอง วัดไข้และอาการเสี่ยงก่อนเข้าสถานศึกษา 2) สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลา 3) จัดจุด ล้างมือหรือเจลแอลกอฮอล์อย่างเพียงพอ 4) จัดระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1-2 เมตร 5) ทำความ สะอาดห้องเรียน/พื้นผิวสัมผัสร่วม เปิดหน้าต่างประตู ระบายอากาศ 6) ไม่จัดกิจกรรมรวมกลุ่มคนจำนวนมาก เหลื่อมเวลา ลดเวลาทำกิจกรรม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ควรส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความเหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมคลายทุกข์ให้แก่ผู้เรียน

1.2 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียน การส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การจัดค่ายคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมการฝึกมารยาทไทย กิจกรรม การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่าง สม่าเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในเขตจังหวัดขอนแก่น ควรส่งเสริมการอบรม สั่สอนให้กับนักเรียนเรื่องระเบียบวินัย และกฎ กติกาต่างๆ โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธ ศาสนา ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนด้านสติปัญญา ร่างกาย รวมไปถึงด้านจิตใจ ที่ควรมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสม

2.2 ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมคล้ายทุกซ์ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ โดยจัด สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้เรียนให้มีความทันสมัย น่าสนใจในการศึกษาหาความรู้

2.3 ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดให้มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของ โรงเรียน ส่งเสริมให้มีการนำเทคนิคการสอนมา ประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมคล้ายทุกซ์สำหรับนักเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาทัศนคติของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมของผู้เรียน โดยการ สัมภาษณ์แบบเชิงลึกของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

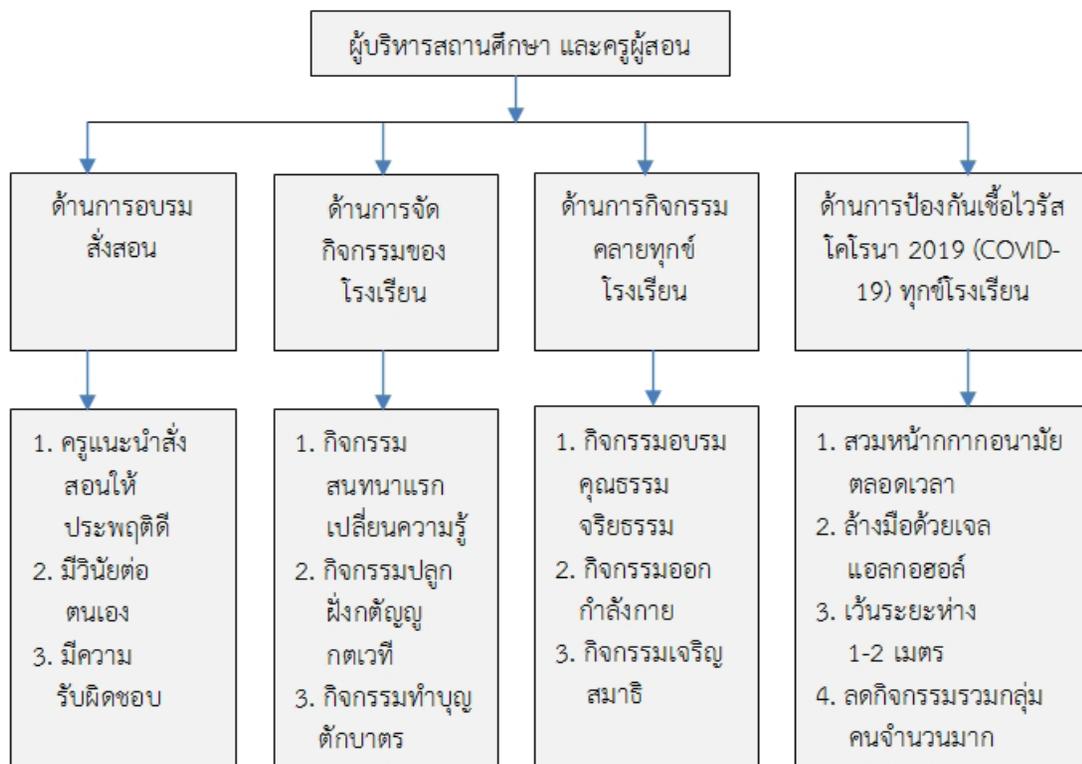
3.2 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมคล้ายทุกซ์ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอน ด้านคุณธรรม จริยธรรมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่อื่นๆ ด้วย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การจัดกิจกรรมคล้ายทุกซ์ตามแนววิถีพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น 1) ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นด้านที่ สอนให้นักเรียน ประพฤติดี มีระเบียบวินัย รวมทั้งการแต่งกายให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ ฝึกให้นักเรียน มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง และผู้อื่น 2) ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ด้านคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังความกตัญญู กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ เช่น เข้าวัดฟังธรรม สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ ก่อนเรียน และการอบรมต่อต้านยาเสพติด 3) ด้านการกิจกรรมคล้ายทุกซ์ มีความเหมาะสม บรรยากาศ ร่มรื่น เหมาะแก่จัดการเรียนการสอนและมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมแต่ละรายวิชา และ 4) ด้าน การป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้บริหาร และครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการ ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคและมาตรการควบคุมการระบาดของโรคอย่างเคร่งครัด เช่น จัดให้มีการ ล้างมือด้วย น้ำสะอาดและสบู่เป็นประจำ หรือถูมือด้วยเจลหรือน้ำยาล้างมือที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์

และอย่างน้อยจะต้องมีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ โรคตามพื้นผิวที่มีการสัมผัสบ่อยๆ ภายในสถานศึกษาทุกวัน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

นภชา สิงห์วีระธรรม และคณะ. (2563). การรับรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของทันตากริบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. *วารสารสถาบันบวราศนราศูร*, 14(2), 104-115.

นภาพัทธ์ งามบุษบงโสภิน และมนตรี สิริโรจนานันท์. (2563). พุทธวิธีเพื่อการดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด 19. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 16(2), 42-58.

ประยูรศรี กวานปรัชชา พจมาน, ชำนาญกิจ และภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2559). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมด้านความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 6(2), 52-60.

- พระครูวินัยธรสุดใจ ชิตมโน (ฆารประเดิม). (2559). *การใช้หลักใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระพันววัฒน์ ธมมวฑฒโน และคณะ. (2562). การจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 6(4), 126-136.
- รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง, นลินรัตน์ อภิชาติ และจันทร์เพ็ญ ภูโสภาน. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับเยาวชน จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(3), 121-127.
- ฤทธิรงค์ หาญรินทร์ และสมพร รุ่งเรืองกลกิจ. (2551). การให้การปรึกษาแนวพุทธศาสนารายบุคคลในผู้ป่วยเรื้อรังที่มีภาวะซึมเศร้า. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 16(1), 242-251.
- Krejcie and Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.